

การศึกษาเชิงวิเคราะห์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
เรื่องสาวิตรีในฐานะนาฏวรรณกรรม

นายกิตติศักดิ์ เกิดอรุณสุขศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

หน่วยวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-581-930-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019611 I 15644698

AN ANALYTICAL STUDY OF KING RAMA VI'S SAVITRI AS A PLAY

MR. KITTISAK KERDARUNSUKSRI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Division of Comparative Literature
Graduate School
Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-581-930-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาเชิงวิเคราะห์พระราชนิพนธ์ในพระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องสาวตรีใน
ฐานะนาถวรรณกรรม

โดย

นายกิตติศักดิ์ เกิดอรุณสุขศรี

หน่วยวิชา

วรรณคดีเปรียบเทียบ

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร. กุสุมา รัชมณี

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

อาจารย์ ดร. สัจจิตรา จงสถิตย์วัฒนา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมันดดา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. กุสุมา รัชมณี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร. สัจจิตรา จงสถิตย์วัฒนา)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อารดา กิระนันท์)

กิตติศักดิ์ เกิดอรุณสุขศรี : การศึกษาเชิงวิเคราะห์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องสำวิตรีในฐานะนาฏวรรณกรรม (AN ANALYTICAL STUDY OF KING RAMA VI'S SAVITRI AS A PLAY) อ.ที่ปรึกษา : ศ.ดร.กฤษณา รัชมนต์, อ.ดร.สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา, 169 หน้า. ISBN 974-581-930-1

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งที่จะศึกษาวิธีการทางการละครที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คัดแปลงนิทานเรื่องสำวิตรี มาเป็นบทละครเรื่อง

การดำเนินการวิจัยในขั้นแรกได้ศึกษาที่มาของเรื่องสำวิตรี ขั้นที่สองได้ศึกษาการถ่ายทอดเรื่องสำวิตรีมาเป็นภาษาไทย และได้เปรียบเทียบรูปแบบและเนื้อหาของฉบับความเรียงภาษาอังกฤษ ความเรียงภาษาไทย กับฉบับบทละครเรื่อง ขั้นสุดท้ายจึงศึกษาวิธีการทางการละคร และวิเคราะห์เนื้อหาในบทละครเรื่อง เพื่อแสดงให้เห็นคุณค่าทางด้านวรรณกรรม

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เรื่องสำวิตรีมีคุณค่าทางด้านวรรณกรรมทั้งในด้านแนวคิดเกี่ยวกับความรัก อันเป็นอุดมคติ และตัวละครเอกที่มีคุณธรรมอันประเสริฐ ได้แก่ นางสาวิตรีและพระสตัยวาน เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนำเรื่องนำมาคัดแปลงเป็นพระราชนิพนธ์บทละครเรื่อง บทเพลง และการขับร้องล้วน ๆ ในบทสนทนาช่วยให้เรื่องน่าสนใจ เนื่องจากความสำคัญในเรื่องอยู่ที่การใช้คำพูดของตัวละคร นอกจากนี้ บทละครเรื่องสำวิตรียังทำให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพทางการละครของพระองค์ ในการนำอิทธิพลทางการละครตะวันตก สันสกฤต และไทย มาผสมผสานและปรับปรุงใช้ในบทละครเรื่อง

ภาควิชา วรรณคดีเปรียบเทียบ
สาขาวิชา วรรณคดีเปรียบเทียบ
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิสิต *[Signature]*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *[Signature]*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม *[Signature]*
7

##C210257 : MAJOR COMPARATIVE LITERATURE
KEY WORD: SAVITRI/PLAY/DRAMA/KING RAMA VI

KITTISAK KERDARUNSUKSRI : AN ANALYTICAL STUDY OF KING RAMA VI'S
SAVITRI AS A PLAY. THESIS ADVISOR : PROF. KUSUMA RAKSAMANEE, Ph.D.,
SUCHITRA CHONGSTITVATANA, Ph.D. 169 PP. ISBN 974-581-930-1

The main purpose of this thesis is to study the dramatic techniques that King Rama VI employed to dramatize the legend of Savitri into a Thai operatic play.

Firstly, the discussion focuses on the source of Savitri's story. Secondly, the study discusses the translation of Savitri into Thai versions and compares three versions of Savitri in form and content. The three versions are English prose version, Thai prose version and Thai operatic play version. Finally, the study focuses on the dramatization and the analysis of the play to point out its literary values.

It can be concluded that the literary values of Savitri lie in the main theme of ideal love and the main characters; Savitri and Satyavan, of excellent virtues. When King Rama VI adapted the story of Savitri into an operatic play, the song and the use of solely singing in dialogues make the play interesting as the significance of this play is reflected through the characters' dialogues. The king managed to combine and adapted the influences of western dramas, Sanskrit dramas and Thai dramas in the creation of his own work. Thus, this operatic play is an evidence of his genius in dramatic arts.

ภาควิชา..... วรรณคดีเปรียบเทียบ

สาขาวิชา..... วรรณคดีเปรียบเทียบ

ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อผู้ประพันธ์..... K. Kerdarunsuksri

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... Kusuma Raksamanee

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... Suchitra Chongstitvatana

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือ และคำแนะนำของศาสตราจารย์ ดร. กุสุมา รัชชมณี และอาจารย์ ดร. สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความเมตตาของอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่าน ที่ได้สละเวลาอันมีค่าช่วยเหลือให้คำแนะนำอันมีประโยชน์แก่การวิจัย พร้อมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้เขียน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมันดดาและผู้ช่วยศาสตราจารย์ อารดา กิระนันท์ ที่ได้ช่วยตรวจแก้ไขตลอดจนให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และ คุณครูสุวรรณี ชลาบุ-เคราะห์ ที่ได้เอื้อเฟื้อให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่การวิจัย

ขอขอบคุณนวลปราง จำปาเทศ คุณวิภารัตน์ ฉัตรวัฒนานนท์ คุณอัญชลี คงสาธิตพร และคุณปรเมธ โชติรัตน์ ที่ได้ช่วยเหลือในการพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนลุล่วงด้วยดี

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณบิดา-มารดา ผู้เปรียบดังครูคนแรกของบุตร และครู อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการศึกษาต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย รวมทั้งขอขอบคุณสำหรับกำลังใจที่ได้รับจากเพื่อนแก้วทุก ๆ ท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
- ความเป็นมาของปัญหา.....	1
- วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	3
- วิธีการดำเนินการวิจัย.....	3
- ขอบเขตการวิจัย.....	4
- ประโยชน์ในการศึกษา.....	5
- ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
บทที่ 2 สำนวนโวหารในมหากาพย์มหาภารตะ.....	6
- ที่มาของเรื่องสำนวนโวหาร.....	6
- ความสำคัญของเรื่องสำนวนโวหารในมหากาพย์มหาภารตะ.....	16
บทที่ 3 สำนวนโวหารในภาษาไทย.....	23
- การถ่ายทอดเรื่องสำนวนโวหารเป็นฉบับภาษาอังกฤษ.....	23
- การถ่ายทอดเรื่องสำนวนโวหารเป็นฉบับภาษาไทย.....	26
- การเปรียบเทียบเนื้อหาเรื่องสำนวนโวหารระหว่างฉบับแปล เป็นภาษาอังกฤษ ฉบับความเรียงภาษาไทย และฉบับ บทละครเรื่อง.....	34
1. การเปรียบเทียบด้านการดำเนินเรื่อง.....	34
2. การเปรียบเทียบด้านตัวละคร.....	38
2.1 พระสีตยวาน.....	40
2.2 นางสำนวนโวหาร.....	42

3. รหัสทางวรรณคดี.....	47
4. แนวคิด.....	49
4.1 แนวคิดที่เหมือนกัน.....	52
4.2 แนวคิดที่แตกต่างกัน.....	59
บทที่ 4 วิเคราะห์พระราชนิพนธ์บทละครเรื่องเรื่องสำนวนในแง่	
นาฏกรรม.....	61
- พระราชประสงค์ในการสร้างสรรค์การแสดงละครเรื่อง	
เรื่องสำนวน.....	61
- ลักษณะการแสดงละครเรื่องสำนวนที่สัมพันธ์กับ	
ละครประเภทต่างๆ.....	63
1. ลักษณะการแสดงที่สัมพันธ์กันระหว่างละครเรื่อง	
เรื่องสำนวนกับละครรา.....	64
2. ลักษณะการแสดงที่สัมพันธ์กันระหว่างละครเรื่อง	
เรื่องสำนวนกับละครดึกดำบรรพ์.....	66
3. ลักษณะการแสดงที่สัมพันธ์กันระหว่างละครเรื่อง	
เรื่องสำนวนกับละครพันทาง.....	68
4. ลักษณะการแสดงที่สัมพันธ์กันระหว่างละครเรื่อง	
เรื่องสำนวนกับอุปรากร.....	69
- วิเคราะห์องค์ประกอบการแสดงละครเรื่อง	
สำนวน.....	74
1. วิธีการขับร้อง.....	75
2. วงดนตรีและเพลงประกอบการแสดง.....	80
2.1 วงดนตรี.....	80
2.2 เพลงประกอบการแสดง.....	82
2.2.1 เพลงหน้าพาทย์ประกอบการ	
แสดง.....	82
2.2.2 เพลงขับร้อง.....	83

3. ผู้แสดง.....	85
4. การแสดงบทบาททำทาง.....	87
5. การสร้างฉาก.....	88
6. การจัดเครื่องแต่งกาย.....	90
7. การจัดแสงและเทคนิคอื่นๆ.....	92
บทที่ 5 วิเคราะห์พระราชนิพนธ์บทละครเรื่องสำนวนวีระ วรรณกรรม.....	96
- วิเคราะห์องค์ประกอบบทละครเรื่องสำนวนวีระ วรรณกรรม.....	97
1. โครงเรื่องและการดำเนินเรื่อง.....	97
2. แนวคิด.....	106
2.1 แนวคิดหลัก.....	107
2.2 แนวคิดย่อย.....	112
3. ตัวละคร.....	121
3.1 นางสำนวนวีระ.....	121
3.2 พระสัตยวาน.....	127
4. บทสนทนาและการใช้ถ้อยคำ.....	128
4.1 บทสนทนา.....	128
4.1.1 เพื่อแนะนำตัวละคร.....	129
4.1.2 เพื่อแสดงลักษณะของตัวละคร.....	130
4.1.3 เพื่อดำเนินเรื่อง.....	131
4.2 การใช้ถ้อยคำ.....	132
4.2.1 เสียง.....	133
4.2.2 จังหวะ.....	133
4.2.3 ความหมาย.....	139
5. ฉากและบรรยากาศ.....	147

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	150
รายการอ้างอิง.....	153
ประวัติผู้เขียน.....	159